

Margot had een keer gezegd: "Later misschien."

Hij had geantwoord: "Ja."

Later was een land geworden waar ze geen visum voor kregen.

En toen, op een zondagavond op de bank, zat hij macaroni te eten toen Margot zei: "Ik wil scheiden."

Hij had slechts instemmend "oké" gezegd. Daarna aten ze verder. Alsof het niet meer dan een mededeling was.

De scheiding zelf had iets weg van administratie. Ze zaten tegenover elkaar aan een tafel met mappen. Er werden getallen genoemd, rollen verdeeld en handtekeningen gezet. Ze waren beleefd. Dat was misschien nog het ergste: hoe beleefd het kon zijn om uit elkaar te vallen. Margots laatste woorden in de keuken: "luie hond" en "saaie droeftoeter" waren niet geschreeuwd, maar uitgesproken, bijna vermoeid. Alsof ook die woorden niet meer de energie kregen die ruzies verdienen.

Daarna was er de stilte. Margot nam een tas mee, een kwart van de boeken, het goede dekbed, de plant die het niet zou overleven en het gevoel dat ze iets achterliet dat niet van haar was maar haar toch zou blijven achtervolgen. Jaap bleef achter met kamers die klonken als lege dozen. De eerste week zette hij 's avonds de radio aan in drie verschillende kamers, zodat het leek alsof er iemand thuis was en door het huis liep. Uiteindelijk liet hij alleen de televisie aanstaan als bewaker.

De sporen van Margot vervaagden pas na lange tijd. Haar koffiemok stond maanden later nog altijd achterin de kast. Niet uit sentiment, eerder uit besluiteloosheid. Op de kapstok hing een sjaal die hij niet durfde aan te raken, alsof hij daarmee een alarm zou af laten gaan. In de badkamerlade lag een elastiekje dat eens in de zoveel tijd aan zijn vingers bleef hangen. Soms legde hij het terug, soms gooide hij het weg, om het dan uit de prullenbak te vissen en toch weer in de lade te stoppen. Niet omdat het een relik was, maar omdat het makkelijker was om niets écht af te sluiten.

Er waren pogingen geweest om het leven opnieuw aan te zetten. Jaap

kwam in een fase waarin hij lijstjes maakte. Hardlopen op dinsdag en donderdag. Kook eens iets anders dan pasta. Bel iemand. De lijsten hingen een week op de koelkast, daarna vielen ze vanzelf. Hij kocht een blender na het zien van een reclame waarin een man zijn leven onder controle leek te krijgen door smoothies. De blender maakte geluid en pulp en leverde niets op dat hij wilde drinken. Na drie weken stond het apparaat naast de waterkoker als een herinnering aan goede bedoelingen.

Zijn collega's vroegen er weinig naar.

Anja informeerde een keer voorzichtig: "En ... hoe is het nu?"

Jaap antwoordde met "Ach, gaat wel," wat de code was voor 'vraag alsjeblieft niet door'.

Milan zei niets, maar klopte hem bij het koffieapparaat op de schouder, wat vreemd intiem voelde van iemand die verder alleen "yo" zei. De manager zei dat hij altijd op Jaap kon rekenen. Het klonk als een compliment en als een waarschuwing tegelijk.

Wat hem het meest trof, waren niet de grote lege avonden, maar de kleine incidenten waarin hij zichzelf betrapte op afwezigheid. Een keer liep hij de trap af met twee mokken koffie en besepte halverwege dat hij er maar één nodig had. Een andere keer opende hij zijn telefoon om Margot te appen dat het zou gaan onweten, alsof het zijn taak was om haar voor het weer te waarschuwen. Hij bleef met de telefoon in zijn hand staan, keek naar het lege scherm en legde hem toen terug op tafel. Buiten regende het inderdaad, met de kalme vanzelfsprekendheid van regen die niets te maken heeft met scheidingen.

Al die tijd schoof Jaap zijn avonden dicht tegen de televisie aan. Niet als ontsnapping, eerder als decor. Hij hield van programma's met duidelijke regels en vaste rondes, waar je kon voorspellen wanneer het applaus kwam en wanneer de muziek. Zodra de begintune van De slimste mens klonk, merkte hij dat zijn ademhaling rustiger werd. Niet omdat het hem gelukkig maakte, maar omdat het tenminste iets deed wat het beloofde.

In die maanden leerde hij twee dingen over zichzelf die hij niet hardop

zei. Eén: hij was niet ongelukkig genoeg om te veranderen. Twee: hij was niet gelukkig genoeg om te blijven waar hij was. Tussen die twee zinnen bleef hij hangen. Overdag deed hij wat van hem verwacht werd. 's Avonds keek hij naar mensen die vragen beantwoordden en punten verzamelden en in zijn hoofd voelde hij voor het eerst in lange tijd weer iets wat op scherpte leek.

Soms, laat op de avond, als de aftiteling al voorbij was en de tv een zwart scherm toonde waarin alleen zijn eigen gezicht te zien was, vroeg hij zich af of dit het moment was waarop andere mensen besluiten iets gekks te doen. Verhuizen. Zich inschrijven voor een cursus pottenbakken. Een hond nemen. Een nieuwe naam kiezen. Hij dacht het, stond op, liep naar de koelkast, dronk water staand bij het aanrecht en ging naar bed. De volgende ochtend begon alles weer gewoon opnieuw.